

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 Rs 287219 20 Rev
Banjaluka: 20.5.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja R.G. iz Č., koga zastupa punomoćnik V.C., advokat iz B., protiv tuženog a.d. „Željeznice Republike Srpske“ Doboj, Ulica Svetog Save 71, koga zastupa punomoćnik-zaposlenik B.R., radi zaštite prava iz radnog odnosa i diskriminacije, vrijednost spora 5.500,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 Rs 287219 19 Rsž od 13.3.2020. godine, na sjednici održanoj 20.5.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 Rs 287219 18 Rs od 8.10.2019. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim traži:

da se utvrdi da je tuženi donošenjem rješenja broj III-3.6-2295/17 od 22.12.2017. godine, o prestanku radnog odnosa za tužitelja, povrijedio pravo tužitelja na jednako postupanje u pogledu prava na rad i prava na dostupnost radnih mjesta pod jednakim uslovima, u odnosu na sve ostale radnike tuženog koji u procesu reorganizacije tuženog ostvare uslove iz člana 116. a) stav 2. Zakona o željeznicama Republike Srpske, kao i u odnosu na radnike na koje se u pogledu uslova za prestanak radnog odnosa primjenjuje član 175. stav 1. tačka 2. Zakona o radu, te ovo rješenje poništi kao nezakonito;

da se naloži tuženom da tužitelju naknadi materijalnu štetu u iznosu od 5.500,00 KM na ime razlike između izgubljene plate koju bi ostvarivao da je ostao u radnom odnosu kod tuženog i iznosa penzije koju ostvaruje, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.2.2018. godine do isplate, te naloži tuženom da tužitelja vrati na rad i rasporedi na poslove koje je obavljao prije otkaza ugovora o radu ili na druge poslove koji odgovaraju njegovim stručnim i radnim sposobnostima.

Odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 Rs 287219 19 Rsž od 13.3.2020. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova na ime sastava žalbe u iznosu od 438,75 KM.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru predlaže da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili da se odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci prvostepene presude.

U bitnome se činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji u sljedećem: da je tužitelj bio radnik tuženog i da mu je rješenjem broj III-3.6-2295/17 od 22.12.2017. godine prestao radni odnos sa 29.12.2017. godine, uz isplatu naknade po osnovu otpremnine u iznosu od 1.297,74 KM; da je rješenje doneseno pozivom na član 116. a) Zakona o željeznicama Republike Srpske u vezi sa članom 178. tačka 8. Zakona o radu, jer je ostvario 40 godina penzijskog staža i 57 godina i 7 mjeseci života; da tužitelj na osnovu rješenja Fonda ... Filijala B., broj ... od 29.1.2018. godine, ostvaruje starosnu penziju počev od 31.12.2017. godine u iznosu od 315,76 KM mjesečno, a koje rješenje nije pobijao; da je Vlada Republike Srpske zaključkom broj ... od 12.1.2017. godine, prihvatila dokumente naziva „Analiza stanja u Željeznicama Republike Srpske i Prijedlog restrukturiranja“.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 116. tačka a) stav 2. Zakona o željeznicama Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 19/17, 28/17 i 100/17-u daljem tekstu: ZŽ RS) i člana 155. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

S obzirom da tužitelj nije pobijao rješenje Fonda ... –Filijala B. o određivanju starosne penzije, prvostepeni sud cijeni da je vezan za to rješenje u pogledu činjenice da je tužitelju priznato pravo na starosnu penziju.

Neosnovanim cijeni navode tužitelja da mu radni odnos nije mogao prestati pozivom na član 116. tačka a) stav 2. ZŽ RS, nalazeći da je Vlada Republike Srpske prihvatila proces restrukturiranja tuženog. Sud posebno ukazuje da se o ustavnosti ove odredbe ZŽ RS izjasnio Ustavni sud Republike Srpske u odluci broj U-31/18 od 20.12.2018. godine, kojom je odbio prijedlog za utvrđivanje njene neustavnosti.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužitelja i potvrđuje prvostepenu presudu.

Cijeneći žalbene navode u vezi sa diskriminacijom, drugostepeni sud ukazuje da tužitelj ne tvrdi da je tuženi selektivno primjenjivao navedenu odredbu, niti navodi radnike ili grupu radnika prema kojima ova odredba nije primjenjena iako su u pogledu staža osiguranja i godina života bili u jednakom položaju kao i tužitelj.

Drugostepeni sud prihvata zaključak prvostepenog suda da je tuženi, u momentu donošenja rješenja o otkazu ugovora o radu za tužitelja, bio u postupku reorganizacije i da su time ispunjeni zakonski uslovi za primjenu člana 116. tačka a) stav 2. ZŽ RS.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Odredbom člana 175. tačka 2. Zakona o radu („Službeni glasnik RS“, broj 1/16 i 66/18-u daljem tekstu: ZR), propisano je da radni odnos prestaje kada radnik navrší 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja.

ZŽ RS predstavlja *lex specialis* u odnosu na ZR kada su u pitanju radni odnosi željezničkih radnika o kojima govori odredba člana 2. tačka 12. tog zakona. ZŽ RS u dijelu koji se odnosi na uslove za prestanak radnog odnosa željezničkih radnika, jeste poseban zakon u odnosu na ZR koji predstavlja opšti zakon u oblasti radnih odnosa. Naime, ZŽ RS uređen je sistem u oblasti željezničkog saobraćaja, a u okviru toga zakon je, između ostalog, regulisao i određena pitanja koja se odnose na željezničke radnike, pa tako i pitanje prestanka njihovog radnog odnosa.

Odredbom člana 116. a.) ZŽ RS propisano je da željezničkim radnicima radni odnos prestaje: istekom roka na koji je zasnovan; kada radnik navrší 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja; sporazumom između radnika i poslodavca; otkazom ugovora o radu od strane radnika ili poslodavca; odlukom nadležnog suda; na zahtjev roditelja ili staratelja radnika mlađeg od 18 godina života i smrću radnika (stav 1.). Izuzetno, saglasno odredbi člana 116 a.) stav 2. ZŽ RS, mimo razloga navedenih u stavu 1. ove zakonske odredbe, u slučaju kada se pristupi reorganizaciji u željeznicama Republike Srpske, željezničkom radniku radni odnos prestaje kada navrší 40 godina penzijskog staža i godine života utvrđene članom 42. stav 1. i članom 178. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS“, broj 134/11, 82/13 i 103/15 –u daljem tekstu: ZPIO).

Prema odredbi člana 42. ZPIO osiguranik koji nema navršenih 65 godina života ima pravo na starosnu penziju kada navrší 60 godina života i 40 godina penzijskog staža, a članom 178. stav 1. istog Zakona je propisano da izuzetno od člana 42. stav 1, osiguranik sa 40 godina penzijskog staža ima pravo na starosnu penziju: u 2012. godini bez obzira na godine života; u 2013. godini kada navrší 56 godina života; u 2014. godini 56. godina i 4 mjeseca i tako redom do 2017. godine (koja je relevantna za rješenje ove pravne stvari) u kojoj ima pravo na starosnu penziju kada, uz penzijski staž od 40 godina, navrší 57 godina i 4 mjeseca života.

Slijedom navedenih zakonskih propisa proizlazi da odredbom člana 116 a.) stav 2. ZŽ RS nije propisan uslov za ostvarivanje prava na starosnu penziju, već ova odredba imperativno propisuje da željezničkom radniku prestaje radni odnos, po sili zakona, kada se pristupi reorganizaciji u željeznicama Republike Srpske i kada navrší 40 godina penzijskog staža i godine života utvrđene članom 42. stav 1. i članom 178. stav 1. ZPIO.

Tuženi je tokom postupka dokazao da je pristupio reorganizaciji, te da tužitelj na dan donošenja spornog rješenja o prestanku radnog odnosa ima navršenih 40 godina penzijskog staža i 57 godina i 7 mjeseci života, čime su se ostvarili zakonom propisani uslovi (član 116 a.) stav 2. ZŽ RS) za prestanak radnog odnosa tužitelja kod tuženog. Zato rješenje, čije se poništenje traži u ovom postupku, nije nezakonito.

S obzirom na izloženo, neosnovane su tvrdnje tužitelja da je donošenjem spornog rješenja narušen princip ravnopravnosti, odnosno jednakog postupanja (o kojem govori odredba člana 2.

Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09 i 66/16 – u daljem tekstu: ZZD), odnosno da navedena odredba ZZ RS na kojoj je utemeljeno sporno rješenje nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavom Republike Srpske i odredbama Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odredba člana 116 a.) stav 2. ZZ RS bila je ocjenjivana i od strane Ustavnog suda Republike Srpske, koji je odlukom broj U-31/18 od 20.12.2018. godine odbio prijedlog za utvrđivanje neustavnosti.

Prema odredbi člana 19. ZR radnik ne može biti stavljen u neravnopravan položaj prilikom ostvarivanja prava po osnovu rada zbog rase, etničke ili nacionalne pripadnosti, boje kože, pola, jezika, religije, političkog ili drugog mišljenja i ubjeđenja, socijalnog porijekla, imovnog stanja, članstva ili nečlanstva u sindikatu ili političkoj organizaciji, fizičkog i duševnog zdravlja i drugih obilježja koja nisu u neposrednoj vezi sa prirodom radnog odnosa. Članom 2. ZZD je propisano, da zaštićeni osnovi predstavljaju ključni element diskriminacije i različito tretiranje osoba postaje diskriminacija samo ukoliko se zasniva na jednom od zaštićenih osnova. Ovim odredbama je ustanovljena zabrana povrede jednakog postupanja.

Tužitelj u ovoj parnici, saglasno odredbi člana 12. stav 1. tačka a) i tačka b) ZZD traži utvrđenje diskriminacije (deklaratorni antidiskriminacijski zahtjev) i otklanjanje diskriminacije (restitutivni zahtjev).

Neposredna diskriminacija, prema članu 3. stav 1. ZZD postoji ako se lice ili grupa lica, zbog njihovog ličnog svojstva u istoj ili sličnoj situaciji, bilo kojim aktom, radnjom ili propuštanjem, stavljaju ili su stavljeni u nepovoljniji položaj ili bi mogli biti stavljeni u nepovoljniji položaj. Prvi uslov za utvrđenje neposredne diskriminacije je dokaz o nepovoljnom položaju koji se može usporediti sa postupanjem prema drugom licu u sličnoj situaciji. Obaveza lica koja se poziva na ovaj vid diskriminacije jeste, da uvjeri sud da postoje lica sa kojima se povoljnije postupilo ili bi se povoljnije postupilo, a da je pri tome jedina razlika između njih pravno zaštićena osnova.

Indirektna diskriminacija (član 3. stav 2. ZOZD) postoji kada naizgled neutralna norma, kriterij ili praksa imaju diskriminirajuće efekte na lica koja pripadaju nekoj grupi koja ima zaštićene karakteristike. Kada je u pitanju indirektna diskriminacija ne radi se o različitom tretmanu u odnosu na druge u istoj ili sličnoj situaciji, već o jednakom tretmanu onih koji bi morali, zbog neke svoje zaštićene karakteristike, biti drugačije tretirani kako ne bi bili dovedeni u nepovoljan položaj.

Članom 15. stav 1. ZZD propisano je, da u slučajevima kada lice ili grupa lica navode činjenice u postupku iz člana 12. ovog zakona potkrijepljujući navode o tome da je zabrana diskriminacije prekršena, navodni prekršilac dužan je da dokaže da nije prekršio princip jednakog postupanja, odnosno zabrane diskriminacije u predmetu rasprave.

Za osnovanost tužbenog zahtjeva iz osnova diskriminacije, mora se utvrditi da je do stavljanja u nejednak položaj došlo zbog jednog od zabranjenih osnova (član 2. stav 1. i član 5. ZZD). Zaštićeni osnovi, dakle, predstavljaju ključni element diskriminacije i različito tretiranje lica postaje diskriminacija, samo ukoliko se zasniva na jednom od zaštićenih osnova (po osnovu rase, jezika, vjere, etničke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja i ubjeđenja i drugo) ili ako se dokaže da je navodna žrtva diskriminacije, zbog neke svoje zaštićene karakteristike, morala biti drugačije tretirana kako ne bi bila dovedena u nepovoljan položaj.

Prema činjeničnom utvrđenju nižestepenih sudova, tužitelju je radni odnos kod tuženog prestao primjenom zakonske odredbe imperativnog karaktera. Odlazak u starosnu penziju i inače diktiraju godine života svakog pojedinca. Da je drugačije, ne bi bilo moguće uopšte regulisati odlazak u starosnu penziju, zbog prigovora postojanja diskriminacije u odnosu na radnike koji nisu napunili određene, zakonom propisane, godine života. Okolnost, kao u konkretnom slučaju, da je zakonom propisano da svima koji u određenoj godini pune određene godine života, prestaje radni odnos u situaciji kada se pristupi reorganizaciji Željeznica Republike Srpske, ne znači da postoji nejednako postupanje u odnosu na sve druge radnike koji nemaju te godine života, odnosno koji uopšte ne rade u Željeznicama Republike Srpske, kako to žele prikazati revidenti.

Suština tužbe za utvrđenje, da je došlo do nejednakog postupanja (diskriminacije), po prirodi stvari, podrazumjeva utvrđenje da se radi o takvom postupanju koje je tužitelja stavilo u nepovoljniji položaj u odnosu na neke druge. U konkretnom slučaju tužitelj nije učinio vjerovatnim da je diskriminisan, odnosno da bi njegov položaj bio bolji da je njegov radnopravni status rješavan na način da je proglašen tehnološkim viškom. U konkurenciji sa ostalim radnicima koji bi dobili takav status, s obzirom na stanje u kojem se nalazio tuženi - da je radio samo sa 50% kapaciteta, da je zbog toga uspostavljena nova unutrašnja makroorganizacija, da je postojao veliki broj viška radnika (samo do kraja 2017. godine, prema priloženoj analizi, taj broj je trebalo smanjiti za 500 radnika, a u narednim godinama za još 500), malo je vjerovatno da bi tužitelj bio u boljoj poziciji da je proglašen tehnološkim viškom. U svakom slučaju on to nije dokazao.

S druge strane tuženi je dokazao da je pri donošenju spornih rješenja primjenio imperativnu zakonsku odredbu (član 116 a.) stav 2. ZŽ RS) i da je prema svim radnicima koji su se našli u istoj situaciji jednako postupao. Eventualno bi se radilo o diskriminaciji samo u slučaju da tuženi za neke radnike, na koje se može, odnosno mora primjeniti citirana zakonska odredba, nije donio rješenje o prestanku radnog odnosa. Međutim, tužitelj to i ne tvrdi.

U konkretnom slučaju se kod tuženog, prema utvrđenom činjeničnom stanju, koje ne može biti predmet pobijanja u fazi revizionog postupka, shodno odredbi člana 240. stav 2. ZPP, nije radilo o postupku restrukturiranja koji ima u vidu odredba člana 27. do 52. Zakona o stečaju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 16/16), niti odredba člana 116 a.) ZŽ RS ima u vidu taj postupak, pa revizioni navodi tužitelja istaknuti u tom pravcu, nisu mogli ishoditi drugačiju odluku.

Prema izloženom, ni ostali revizioni navodi tužitelja, kojima se prigovara pravilnosti primjene odredaba parničnog postupka i materijalnog prava, nisu osnovani, slijedom čega je odlučeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić